

Protokół kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie

Jednostka kontrolowana

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie

ul. Św. Floriana 10

74-106 Stare Czarnowo

e-mail: gops@stareczarnowo.pl, kierownik@gops.stareczarnowo.pl

Elektroniczna skrzynka podawcza ePUAP (skrzynka Gminy Stare Czarnowo):

/8x8h57licv/SkrytkaESP

Adres strony internetowej: <https://gops.stareczarnowo.pl/>

Strona BIP: <https://bip.gops.stareczarnowo.pl/>

Kontrolujący

- Iwona Szczygieł – starszy inspektor wojewódzki - osoba kierująca zespołem,
- Monika Wilczyńska – inspektor wojewódzki,

na podstawie upoważnienia Wojewody Zachodniopomorskiego nr 24/2023 z dnia 11 grudnia 2023 r.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2285 z późn. zm.).

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie oraz Wójt Starego Czarnowa zostali powiadomieni o terminie przeprowadzenia kontroli.

W dniu 12 grudnia 2023 r. kontrolujący złożyli oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie ich od udziału w kontroli.

Kontrola przeprowadzona została w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie, przy ul. Św. Floriana 10, 74 -106 Stare Czarnowo.

Przedmiot kontroli

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli.

(akta kontroli str. 1 - 8)

Termin kontroli

12 – 15 grudnia 2023 r.

Zakres kontroli

1. Struktura organizacyjna ośrodka pomocy społecznej;
2. Stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych;
3. Ogólne założenia polityki społecznej;
4. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej (świadczenia pieniężne), w tym:
 - prawidłowość kwalifikowania do poszczególnych rodzajów świadczeń,
 - sposób przygotowania dokumentacji stanowiącej podstawę do przyznania świadczeń,
 - terminowość wydawania decyzji administracyjnych i wypłacania świadczeń;
5. Sposób organizowania pomocy w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”;
6. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne);

(akta kontroli str. 9 - 18)

Ileokroć w niniejszym protokole użyto następujących skrótów, oznaczają one:

1. „Ośrodek”, „GOPS” lub „Jednostka” – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnewie;
2. „Gmina” – Gmina Stare Czarnowo;
3. „ustawa o pomocy społecznej”, „ustawa” lub „u.p.s.” - ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.);
4. „Kodeks postępowania administracyjnego”, „Kodeks” lub „k.p.a.” – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572);
5. „Program dożywiania” lub „Program” - uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r., poz. 1007 z późn. zm.) – obowiązujący w kontrolowanym okresie;

6. „Rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego” – rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r., poz. 893 z późn. zm.);
7. „Rozporządzenie w sprawie kontraktów” – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. Nr 218, poz. 1439).
8. „Rozporządzenie w sprawie kryterium dochodowego” – rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1296) - - obowiązujący w kontrolowanym okresie;
9. „Sprawozdanie roczne za 2022 r.” - MRiPS – 03 Sprawozdanie roczne z udzielanych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I - XII 2022 r.;
10. „Sprawozdanie za pierwsze półrocze 2023 r.” - MRiPS – 03 Sprawozdanie półroczne z udzielanych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I - VI 2023 r.;
11. „POPŻ” - Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ), współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Fund for European Aid to the Most Deprived – FEAD) to łącznie 9 Podprogramów realizowanych w latach 2014-2023;
12. „CAS” - Centralna Aplikacja Statystyczna;
13. „SEPI” - Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna;
14. „POMOST” - POMOST Std (Standard) system informatyczny przeznaczony dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Ustaleń zawartych w protokole dokonano na podstawie analizy przedłożonych dokumentów oraz informacji przekazanych przez Panią Justynę Adamkowską – specjalistę pracy socjalnej, która na podstawie § 21 Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie posiadała upoważnienie Kierownika Ośrodka z dnia 29 lipca 2022 r., do kierowania bieżącymi sprawami Ośrodka i reprezentowania Ośrodka na zewnątrz.

Ustalenia kontroli

I. Organizacja ośrodka pomocy społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie powołano na podstawie Uchwały Nr 10/90 Gminnej Rady Narodowej z dnia 30 kwietnia 1990 roku, w sprawie powołania Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie oraz Zarządzenia Nr 6/90 Naczelnika Gminy w Starym Czarnowie z dnia 30 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie.

Nadzór nad działalnością Ośrodka sprawuje Wójt Starego Czarnowa.

W kontrolowanym okresie Ośrodek posiadał aktualny statut, uwzględniający realizację zadań z pomocy społecznej, przyjęty uchwałą Nr VI/33/11 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie, zmieniony uchwałą Nr VII/52/2015 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 18 maja 2015 r. oraz uchwałą Nr XVIII/135/2020 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 6 października 2020 r. w sprawie wprowadzenia zmian do Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej.

W okresie poddanym kontroli, Ośrodek posiadał aktualny Regulamin Organizacyjny wprowadzony zarządzeniem Nr 1/2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie z dnia 29 marca 2016 roku w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie, zmieniony zarządzeniem Nr 2/2020 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie z dnia 13 października 2020 r., uwzględniający realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

W strukturze Ośrodka funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej w Kołbaczu, ul. Szarych Mnichów 10 przeznaczona dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemami społecznymi realizująca postanowienia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wspierania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W kontrolowanym okresie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie mieścił się w budynku Urzędu Gminy Stare Czarnowo, przy ul. Św. Floriana 10 w Starym Czarnowie, wyposażonym w system alarmowy i monitoring zewnętrzny.

Pomieszczenia Ośrodka znajdowały się na parterze, w związku z czym w Ośrodku nie było barier architektonicznych. Osoby z niepełnosprawnościami obsługiwano w Ośrodku, a w przypadku braku możliwości osobistego przybycia, klienci z niepełnosprawnościami, byli obsługiwani przez pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania klienta.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek był czynny od poniedziałku do piątku w godz. 7:30 – 15:30. Klientów przyjmowano w Biurze Obsługi, ewentualnie w wyodrębnionej części korytarza Urzędu Gminy (bez udziału osób postronnych). Ponadto, w celu udogodnienia obsługi klientów, istniała również możliwość ustalenia indywidualnego spotkania z pracownikiem socjalnym w wyodrębnionym lokalu Placówki Wsparcia Dziennego w miejscowości Kołbacz, wchodzącym w strukturę Ośrodka.

(akta kontroli str. 251).

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, pracownicy socjalni posiadali aktualne legitymacje, wydane na obowiązującym blankiecie.

Z uzyskanych informacji wynika, że kontrolowanym okresie pracownicy socjalni, przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe, poruszali się po terenie Gminy Stare Czarnowo samochodem prywatnym, a koszty przejazdów rozliczano w ramach ryczałtu za kilometry.

W okresie poddanym kontroli, wnioski i pozostała korespondencja rejestrowane były w dzienniku korespondencyjnym, a następnie przekazywane przez Kierownika Ośrodka do załatwienia poszczególnym pracownikom. Dodatkowo pracownicy socjalni prowadzili swoje własne rejestry wniosków o pomoc (w celu ułatwienia organizacji pracy). Dokumentację świadczeniobiorców przechowywano w szafach zamykanych na klucz.

Dokumentację prowadzono zgodnie z instrukcją kancelaryjną oraz jednolitym rzeczowym wykazem akt (JRWA), uzgodnionymi z Archiwum Państwowym. Instrukcja została przyjęta zarządzeniem Nr 1/06 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie z dnia 5 stycznia 2006 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji kancelaryjnej w OPS w Starym Czarnowie, a następnie zmieniona Zarządzeniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie Nr 4/2008 z dnia 25 września 2008 r. oraz Nr 4/2011 z dnia 12 października 2011 r. Podczas czynności kontrolnych ustalono, że wydawanym decyzjom administracyjnym, z zakresu pomocy społecznej nadano znaki spraw zgodne z instrukcją kancelaryjną.

W kontrolowanym okresie, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie prowadziła rejestr skarg w wersji papierowej. Ustalono, że w tym czasie nie wpłynęły żadne skargi.

W kontrolowanym okresie świadczenia z pomocy społecznej wypłacano w kasie Urzędu Gminy w Starym Czarnowie, za pośrednictwem Poczty Polskiej przekazem pocztowym oraz na rachunki bankowe wskazane przez klientów. Na podstawie Uchwały Rady Gminy Nr XV/126/2016 w sprawie organizacji wspólnej obsługi finansowo-księgowej, administracyjnej i organizacyjnej dla samorządowych jednostek budżetowych Gminy Stare Czarnowo Gmina 21 grudnia 2021 roku zawarła umowę ramową obsługi bankowej z Bankiem Spółdzielczym, Oddział Stare Czarnowo, uwzględniającą obsługę Jednostki.

W kontrolowanym okresie Ośrodek był wyposażony w sprzęt biurowy oraz komputerowy i pracował z zastosowaniem systemu POMOST.

Aktualne informacje, dotyczące dostępnych form pomocy z pomocy społecznej były dostępne na tablicach informacyjnych. Natomiast informacje, dotyczące świadczeń z pomocy społecznej, opublikowane na stronie internetowej Ośrodka były nieaktualne. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka podczas jego nieobecności wyjaśniła, że osobą odpowiedzialną za stronę internetową jest Pani Elżbieta Adrabińska - Kierownik Ośrodka. Na stronie internetowej na dzień kontroli dane dotyczące świadczeń pomocy społecznej nie były aktualizowane z powodu przeoczenia. Wyjaśnienia nie przyjęto. Poinstruowano osobę zastępującą Kierownika, że obowiązkiem Ośrodka jest zapewnianie społeczności lokalnej dostępu do informacji publicznej określonej w art. 6 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 902), która jest aktualna i zgodna ze stanem prawnym.

Przed sporządzeniem niniejszego protokołu zweryfikowano informacje, w zakresie ustawy o pomocy społecznej opublikowane na stronie Ośrodka (<https://gops.stareczarnowo.pl/>) i ustalono, że uaktualniono wszystkie informacje, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym.

W kontrolowanym okresie na stanowisku Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie była zatrudniona Pani Elżbieta Adrabińska, w okresie od 5 czerwca 1990 r. do 27 lutego 2023 r. oraz od 1 marca 2023 r. do dnia zakończenia kontroli.

W kontrolowanym okresie, określone w art. 110 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej, upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w

indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, posiadała Pani Elżbieta Adrabińska, na podstawie upoważnienia Wójta Gminy Stare Czarnowo z dnia 3 sierpnia 2015 r. oraz upoważnienia Wójta Gminy Stare Czarnowo Nr SK.077.11.2023.MK z dnia 13 marca 2023 r. Natomiast upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, określone w art. 110 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej, posiadała Pani Justyna Adamkowska, na podstawie upoważnienia Wójta Gminy Stare Czarnowo Nr SK.077.38.2021.MK z dnia 31 grudnia 2021 r. (akta kontroli str. 19 – 46 oraz 251)

II. Stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych

W dniu rozpoczęcia kontroli, w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie zatrudnionych było 17 osób, w tym 2 pracowników socjalnych. Podczas czynności kontrolnych dokonano analizy akt osobowych osób, które w kontrolowanym okresie kierowały Ośrodkiem oraz pracowników socjalnych, pod względem zgodności ich zatrudnienia z kwalifikacjami, wymaganymi na zajmowanym przez nich stanowisku.

Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać, co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. W wyniku analizy akt osobowych ustalono, że w okresie objętym kontrolą Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie spełniała wymagania kwalifikacyjne określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Brzmienie art. 110 ust. 11 dopuszcza dwa sposoby ustalenia liczby pracowników socjalnych - w odniesieniu do liczby mieszkańców lub w odniesieniu do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną. Ośrodek ustala liczbę pracowników socjalnych w odniesieniu do liczby mieszkańców. Liczba mieszkańców Gminy Stare Czarnowo, na dzień 12 grudnia 2023 r., wynosiła 3 589 osób (akta

kontroli str. 52). W myśl art. 110 ust. 12 u.p.s., ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie zatrudnionych było 2 pracowników socjalnych, w pełnym wymiarze czasu pracy. Zatem na dzień kontroli stan zatrudnienia pracowników socjalnych Ośrodka nie był zgodny z art. 110 ust. 11 ustawy.

Z pozyskanych informacji wynika, że deficyt kadrowy związany był z przejściem na emeryturę jednego z pracowników socjalnych oraz brakiem kandydatów, którzy posiadaliby wymagane kwalifikacje. W dniach 21 stycznia 2022 r. i 13 kwietnia 2023 r. Ośrodek zamieścił ogłoszenia o naborze na stanowisko pracownika socjalnego. Jednakże w obu przypadkach nie wpłynęły żadne oferty. Podjęto więc działania, mające na celu zapewnienie odpowiedniego stanu zatrudnienia pracowników socjalnych. W wyniku przeszeregowania, na stanowisku aspiranta pracy socjalnej zatrudniono specjalistę pracy z rodziną, który rozpoczął studia podyplomowe pn. „Metodyka i metodologia pracy socjalnej”. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 października 2021 r. w sprawie minimalnych wymogów programowych dla studiów podyplomowych z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej (Dz. U. poz. 1962), po których ukończeniu nabyła uprawnienia pracownika socjalnego. Na dowód w dniu 3 lutego 2025 r. do Zachodniopomorskiego Urzędu wojewódzkiego wpłynęło pismo znak: GOPS.0501/140/25 z dnia 31 stycznia 2025 r., wraz z kopią świadectwa ukończenia, w dniu 10 lipca 2024 r., ww. studiów podyplomowych. Dodatkowo, na podstawie sprawozdania resortowego pn. „MRiPS-06 za 2024 rok - wybrane jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz zatrudnienie w systemie pomocy społecznej”, przekazywanego do Wojewody Zachodniopomorskiego w CAS ustalono, że na dzień 31 grudnia 2024 r. w Ośrodku było zatrudnionych 3 pracowników socjalnych. W związku z powyższym należy uznać, że nieprawidłowość polegająca na niespełnianiu ustawowego wskaźnika zatrudnienia w GOPS w Starym Czarnowie została wyeliminowana. Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Ustalono, że w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni, poza obowiązkami wynikającymi z zajmowanego stanowiska oraz zakresu czynności, do których nie wniesiono uwag, realizowali zadania, które powinny być wypełniane przez pracowników Urzędu Gminy Stare Czarnowo, m. in. na polecenie Wójta Gminy, w godzinach swojej pracy, pracownicy socjalni

roznosili i podpisywali wnioski na zawarcie umów na dostarczanie wody, wykonywali tzw. „witacze dożynkowe” z bali słomianych, organizowali poczęstunek dla pielgrzymek rowerowych w lipcu 2022 oraz w lipcu 2023 r.

Powyższe powodowało nadmiar obowiązków i mogło mieć wpływ na wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej w formie pracy socjalnej na rzecz osób/rodzin Gminy Stare Czarnowo oraz na jakość sporządzanej dokumentacji w postępowaniach administracyjnych w sprawach o przyznanie pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 6 stawy o pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która zgodnie z art. 110 ww. ustawy wykonuje zadania pomocy społecznej w Gminie, określone w art. 17 i 18 u.p.s.

Natomiast zadania pracowników socjalnych określono w art. 119 ustawy o pomocy społecznej. Wobec tego niedopuszczalne jest angażowanie pracowników socjalnych GOPS w Starym Czarnowie do zadań należących do pracowników Urzędu Gminy i wykraczających poza zakres pomocy społecznej, która jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

W kontrolowanym okresie, zgodnie z art. 100 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej, Ośrodek zastosował zabezpieczenia w celu ochrony danych osobowych polegające na dopuszczeniu do przetwarzania danych osobowych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie oraz na pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych do zachowania ich w tajemnicy.

W okresie objętym kontrolą 2 pracowników socjalnych skorzystało ze swojego uprawnienia do superwizji, określonego w art. 121a ww. ustawy oraz z prawa do szkoleń podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, określonego w art. 121 ust. 2c ustawy o pomocy społecznej.

W okresie objętym kontrolą pracownikom socjalnym, realizującym pracę socjalną w środowisku, przyznano dodatek do wynagrodzenia zasadniczego zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej. Ww. dodatek nie był wliczany do wysokości wynagrodzenia zasadniczego osób zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Zgodnie z art. 119 ust.2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej przy wykonywaniu zadań pracownik socjalny jest obowiązany, m. in. podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w ww. szkoleniach. Na podstawie udzielonych informacji ustalono, że w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni brali udział w szkoleniu pn.:

1. Aktualne problemy w obliczaniu dochodu, zmiany w ustawie o dodatkach mieszkaniowych w 2022 roku – 2 osoby;
2. Opracowywanie i realizacja indywidualnych planów usług społecznych – 1 osoba;
3. Organizacja społeczności lokalnej – 1 osoba;
4. Teoretyczne szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy „Niewidzialne rany” – 2 osoby;
5. Przemoc domowa nie tylko w rodzinie nowelizacja przepisów prawa w roku 2023 – 2 osoby;
6. Zmiana programu rządowego Posiłki w szkole i w domu 2023 r. Zasady wydawania decyzji administracyjnych – 1 osoba;
7. Zmiana kryterium dochodowego do zasiłku stałego oraz inne zmiany w ustawie o pomocy społecznej w 2023 i 2024 roku – 2 osoby;
8. Usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 1 osoba.

Stwierdzano, że pracownicy socjalni nie brali udziału w szkoleniach z zakresu ustawy Kodeks postępowania administracyjnego, w celu podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych.

Zauważyć trzeba, iż zgodnie z art. 14 ustawy o pomocy społecznej, w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Powołany przepis zawiera zatem odesłanie do ustawy Kodeks postępowania administracyjnego w sprawach z zakresu pomocy społecznej. Jak wynika z jego treści, zastosowanie przepisów k.p.a. możliwe jest we wszystkich sprawach nieuregulowanych w ustawie o pomocy społecznej pod warunkiem braku zakazu posłużenia się nimi. Z powyższego wynika, iż postępowanie w sprawach pomocy społecznej prowadzi się zasadniczo na podstawie przepisów k.p.a., ale z uwzględnieniem odstępstw zawartych w ustawie o pomocy społecznej. W związku z powyższym, udział pracowników socjalnych w szkoleniach z zakresu stosowania k.p.a. jest uzasadniony. Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 47 - 68)

III. Ogólne założenia polityki społecznej

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gmina posiadała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, przyjętą Uchwałą Nr XXVI/ 196/2021 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 30 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stare Czarnowo na lata 2021-2025. Treść art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, obowiązujący w okresie poddanym kontroli stanowił, że Strategia, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

W wyniku analizy dokumentu strategicznego ustalono, że Strategia zawierała charakterystykę środowiska społecznego. W ramach diagnozy przeprowadzono badania dotyczące problemów alkoholowych, narkotykowych, nikotynowych, przemocy domowej, uzależnień behawioralnych, ubóstwa oraz niepełnosprawności. Mieszkańcy gminy wskazali, że osoby niepełnosprawne miały utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, bariery architektoniczne oraz trudności w korzystaniu ze środków transportu. Natomiast osoby starsze często zmagaly się z samotnością, chorobami, brakiem opieki ze strony rodziny oraz ubóstwem. W obu przypadkach nie wskazano braku wsparcia instytucjonalnego, w tym braku mieszkań chronionych. Natomiast w słabych stronach gminy, w obszarze pomocy społecznej wskazano brak mieszkań chronionych. Co świadczyło o tym, że Gmina podejmuje działania w kierunku realizacji zadania własnego wynikającego z art. 17 ust. 1 pkt 12 u.p.s.

Analiza dokumentu strategicznego wykazała, że Strategia nie zawiera prognozy zmian w zakresie objętym strategią oraz ram finansowych, źródeł finansowania i wskaźników realizacji działań określonych w art. 16 b ust.2 pkt 2 oraz w pkt 3 lit. c - d ustawy o pomocy społecznej. Ponadto Ośrodek nie został wskazany jako koordynator realizacji Strategii, co jest sprzeczne z art. 110 ust. 4 ww. ustawy. Dodatkowo nie prowadzono monitoringu i ewaluacji, pomimo wyraźnych zapisów w Strategii. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że Jednostka nie sporządzała sprawozdań, monitoringu i ewaluacji Strategii zgodnie z dokumentem. Monitoring realizowano poprzez sprawozdania z działalności Ośrodka oraz innych programów opartych na strategii. Sporządzano roczne sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025, Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024, Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które opierały się na diagnozie problemów społecznych zawartych w Strategii i uwzględniały osiągnięcie zamierzonych celów. Wyjaśnienie przyjęto. Jednocześnie poinstruowano, osobę zastępującą Kierownika Ośrodka, o konieczności realizacji założeń Strategii zgodnie z jej treścią.

Nie wniesiono innych uwag do badanego dokumentu.

Ocena zasobów pomocy społecznej

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia, co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie miejskiej, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny. W myśl powyższych przepisów w 2022 r. i 2023 r. opracowano „Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 r”. i odpowiednio „Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 r”. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Gminy w Starym Czarnowu oraz sejmikowi województwa w ustawowym terminie i posiadały ustawowo wymagane wnioski i rekomendacje, które powinny stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Nie wniesiono uwag do badanych dokumentów.

Sprawozdawczość z działalności Ośrodka

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej kierownik ośrodka pomocy społecznej składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W toku czynności kontrolnych ustalono, że w kontrolowanym okresie Ośrodek opracował sprawozdania ze swojej działalności, wraz z potrzebami w zakresie pomocy społecznej i przedstawił Radzie Gminy w Starym Czarnowie w dniu 29 kwietnia 2022 r. za 2021 r. i odpowiednio w dniu 28 kwietnia 2023 r. za 2022 r.

Zgodnie z obowiązującym podczas kontroli art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należało sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. W kontrolowanym okresie sprawozdania resortowe przekazywane Wojewodzie Zachodniopomorskiemu za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej przesłano w terminach określonych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Jednocześnie stwierdzono, że w sprawdzaniu rocznym za 2022 r. Ośrodek nie wykazał 2 zawartych kontraktów socjalnych część A. Jednakże z uwagi na to, że art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy o pomocy społecznej uchylony został przez art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 16 listopada 2022 r. o systemie teleinformatycznym do obsługi niektórych umów (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2099), odstąpiono od oceny badanego obszaru. Przy tym pouczone osobę zastępującą Kierownika Ośrodka, że zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 18 ust. 1 pkt 10 u.p.s., do zadań gminy zleconych z zakresu administracji rządowej należy, m. in. zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. W związku z powyższym sprawozdania należy sporządzać i przekazywać z zachowaniem staranności i rzetelności, w terminach określonych w CAS.

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie zapewnienia tymczasowego schronienia

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej, Gmina zapewniała możliwość udzielenia pomocy w formie schronienia tymczasowego dla 2 osób, w schroniskach dla osób bezdomnych na podstawie umowy nr 09/01/2021 z dnia 3 stycznia

2021 r., zawartej ze Stowarzyszeniem Ludzi Bezdomnych i Samotnych Matek z Dziećmi w Stargardzie.

Zgodnie z art. 48a ust. 11b i ust. 11c ustawy o pomocy społecznej zgłoszenia do rejestru dokonuje Gmina:

1. prowadząca placówkę;
2. zlecająca na podstawie art. 25 ust. 1 zadanie prowadzenia placówki;
3. która zawarła umowę z podmiotem niepublicznym na zakup usługi udzielenia tymczasowego schronienia w odpowiedniej formie, w placówce prowadzonej przez podmiot niepubliczny.

Zgodnie z art. 48a ust. 11c Gmina zgłasza wojewodzie wszelkie zmiany danych objętych rejestrem w terminie 14 dni od dnia ich powstania. Na podstawie analizy zawartej umowy z podmiotem, który udzielał wsparcia w formie schronienia tymczasowego oraz przedłożonej dokumentacji ustalono, że zgłoszenia do ww. rejestru dokonano 30 marca 2022 r., czyli z uchybieniem terminu określonego w ustawie.

Podczas czynności kontrolnych ustalono, że Gmina nie zapewnia miejsc w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalni i noclegowni. Udzielanie schronienia, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy, udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych oraz w ogrzewalni. Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia oraz ich wzajemne uzupełnianie się, każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez zapewnienie miejsc w każdej ze wskazanych form.

Ustalono, że w okresie poddanym kontroli Gmina posiadała uchwałę nr XXXIII/2622017 Rady Gminy Stare Czarnowo z grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych.

W wyniku badania uchwały ustalono, że w § 4 uchwały odpłatność za pobyt w schronisku określono w procentach dobowego kosztu utrzymania osoby bezdomnej w schronisku dla osób bezdomnych. Zgodnie z art. 97 ust. 1a zdanie 2 u.p.s., jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego, opłata nie może być wyższa niż 30% dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie osoby skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych, a w

przypadku schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi nie może być wyższa niż 50% tego dochodu. Brzmienie ww. przepisu jednoznacznie wskazuje, że sposób ustalania opłaty za pobyt w schronisku powinien być wyrażany w procentach w odniesieniu do dochodu osoby bezdomnej (również w sytuacji, gdy dochód klienta przekracza kryterium dochodowe).

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

W kontrolowanym okresie nie udzielano pomocy w formie schronienia tymczasowego, ponieważ do Ośrodka nie wpłynął żaden wniosek w tym zakresie.

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie zapewnienia wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi

W kontrolowanym okresie osoby z zaburzeniami psychicznymi, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w swoim środowisku, były kierowane do Domu Pomocy Społecznej w Nowym Czarnowie, przeznaczonym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodziny korzystały z pomocy psychologa i pracowników socjalnych Jednostki. Udzielana pomoc miała na celu zminimalizowanie skutków zaburzeń i poprawę funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym.

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie poradnictwa specjalistycznego na rzecz lokalnej społeczności

W kontrolowanym okresie Gmina zabezpieczała potrzeby mieszkańców w zakresie poradnictwa specjalistycznego na rzecz społeczności lokalnej. W Ośrodku realizowano następujące usługi:

- nieodpłatną pomoc prawną - poniedziałki, w godzinach 15:00-19:00, pracownicy umawiali telefonicznie lub osobiście mieszkańców Gminy Stare Czarnowo. Spotkania odbywały się w pokoju kierownika Jednostki,
- poradnictwo i konsultacje psychologiczne - 2 razy w miesiącu w godzinach dostosowanych do potrzeb odbiorców. Spotkania odbywały się w siedzibie Ośrodka po godzinach pracy oraz w lokalu, przeznaczonym do realizacji celów statutowych w Kołbaczu lub w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia,
- konsultacje ze specjalistą uzależnień i współuzależnień - 2 razy w miesiącu, 10:00-14:00.
- konsultacje ze specjalistą ds. przeciwdziałania przemocy - 2 razy w miesiącu, 9:00-13:00 w Kołbaczu.

Liczba osób, którym udzielono porad w 2022 r.:

- Psycholog - 70 osób (165 konsultacji),
- Terapeuta uzależnień - 22 osoby (57 konsultacji),
- Nieodpłatna pomoc prawna - 47 osób (61 konsultacji).

Liczba osób, którym udzielono porad w 2023 r.:

- Psycholog - 44 osoby (119 konsultacji),
- Specjalista przeciwdziałania przemocy - 9 osób (19 konsultacji),
- Terapeuta uzależnień - 20 osób (113 konsultacji),
- Nieodpłatna pomoc prawna - 55 osób (60 konsultacji).

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

W kontrolowanym okresie klienci Ośrodka informację o dostępnych formach poradnictwa specjalistycznego, podstawach do jego udzielania i terminach przyjmowania specjalistów uzyskiwali bezpośrednio od pracowników Jednostki. Informacje były dostępne również na stronie internetowej, pod adresem: [www.gops.stareczarnowo.pl /zakładka poradnictwo](http://www.gops.stareczarnowo.pl/zakladka_poradnictwo), na tablicach informacyjnych w siedzibie OPS oraz w lokalu przeznaczonym do realizacji zadań statutowych w Kołbaczu (Placówka Wsparcia Dziennego w strukturze Ośrodka).

Sposób realizacji przez Gminę zadania z zakresu prowadzenia mieszkań treningowych lub wspomaganych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (obowiązuje od 1 listopada 2023 r.).

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z obowiązującym w tamtym czasie art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań obowiązkowych gminy należało prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych.

Ustalono, że ww. zadanie nie było realizowane, pomimo że Strategia wskazywała brak takich mieszkań jako słabość Gminy, jednocześnie nie diagnozując potrzeb w tym zakresie. Ponadto od osoby zastępującej Kierownika Ośrodka uzyskano informację, że nie wskazano w Strategii konieczności zapewnienia mieszkań treningowych i wspieranych, ponieważ nie było potrzeby udzielenia tej formy wsparcia. Wyjaśnienie przyjęto. Z uwagi na to, że przepis w aktualnym brzmieniu obowiązuje od dnia 1 listopada 2023 r. i odstąpiono od oceny sposobu realizacji określonego w nim zadania.

Jednocześnie należy nadmienić, że obligatoryjny charakter zadania w zakresie prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych wymaga od Gminy, w szczególności zbadania potrzeb w zakresie prowadzenia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych oraz podjęcia niezbędnych działań w tym kierunku i uregulowania sposobu postępowania w przypadku konieczności zapewnienia miejsca w mieszkaniu chronionym, np. opisanie procedury postępowania w przypadku wystąpienia konieczności zapewnienia miejsc w ww. mieszkaniach chronionych. Należy zaznaczyć, że każdy organ administracji publicznej jest zobowiązany do wykonywania zadań, jakie spoczywają na nim z mocy ustawy. Tylko w przypadku, gdy zostanie ustalone, że brak jest potrzeby realizacji danego zadania, zadanie może nie być realizowane. W zakresie pomocy społecznej, ocena czy zadanie wymaga realizacji, jest dokonywana, m. in. w Strategii.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki

Zgodnie z art. 17 ust. 2 ppkt 3 do zadań własnych gminy należy, m.in. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki.

W kontrolowanym okresie Gmina Stare Czarnowo nie prowadziła domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia o zasięgu gminnym. W przypadku konieczności zapewnienia całodobowej opieki i pielęgnacji osoby wymagające takiej formy pomocy kierowane były do domów pomocy społecznej na terenie innych gmin.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

Opracowanie i realizacja projektów socjalnych

Zgodnie z art. 17 ust. 2 ppkt 3a do zadań własnych gminy należy, m.in. opracowanie i realizacja projektów socjalnych.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie, w okresie objętym kontrolą, nie realizowano projektów socjalnych. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że cyt.: „Ośrodek nie realizuje zadania. Zakładano wdrożenie zadania od 2022 roku (do 2021 pracowano głównie na kontraktach w ramach prowadzonych samodzielnie projektów unijnych), lecz w wyniku zmniejszenia kadry pracowników socjalnych z jednoczesnym zwiększeniem obowiązków wynikających z organizacją szerokiego wsparcia

dla obywateli Ukrainy nie byliśmy w stanie realizować projektów socjalnych. Zakładamy realizację dwóch projektów w roku 2024.”. Wyjaśnienie przyjęto.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

Współpraca z powiatowym urzędem pracy

Zgodnie z art. 17 ust 2 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy, m. in. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że cyt.: „W jednostce pracownicy obsługują program SEPI, stanowiący połączenie z Powiatowym Urzędem Pracy w Gryfinie (pobieranie aktualnych statusów osób poszukujących pracy). Pracownicy utrzymują kontakt telefoniczny z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie w zakresie aktualnych ofert pracy i szkoleń.”

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 77 - 93)

IV. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej

W zakresie trybu przyznawania świadczeń z pomocy społecznej kontroli podlegają świadczenia w postaci:

1. zasiłków stałych,
2. zasiłków okresowych,
3. zasiłków celowych i specjalnych celowych,
4. dożywiania (posiłki, świadczenia pieniężne, pomoc rzeczowa),
5. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
6. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
7. kierowania do domów pomocy społecznej i ustalania odpłatności za pobyt w DPS,
8. pomocy rzeczowej w formie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania,
9. zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
10. sprawienia pogrzebu,
11. kontraktów socjalnych.

Z analizy sprawozdania rocznego MRiPS-03-R Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2022 r. oraz sprawozdania z realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” za 2022 wynika, że GOPS w Starym Czarnewie zrealizował następujące świadczenia dla podanej liczby osób:

zasiłki stałe – 23 osoby,

zasiłki okresowe – 43 osoby,

posiłek – 20 osób,

świadczenia pieniężne – „Posiłek w szkole i w domu” – 49 osób

usługi opiekuńcze – 7 osób,

zasiłki celowe i w naturze – 69 osób, w tym specjalne zasiłki celowe,

zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego – 1 osoba,

odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej – 4 osoby,

pomoc wyłącznie w postaci pracy socjalnej – w 2022 r. 0 osób.

Przy analizie dokumentacji zastosowano metodę polegającą na losowaniu określonej liczby świadczeniobiorców z list wypłat poszczególnych świadczeń pieniężnych oraz z dostępnych list grup poszczególnych form pomocy niepieniężnej w marcu i wrześniu 2022 r. W razie braku na liście wystarczającej liczby świadczeniobiorców do wyboru próby, pod uwagę wzięte będą inne miesiące z okresu objętego kontrolą.

Zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie zdrowotne

Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Sprawdzono wybraną na podstawie przyjętej w programie kontroli metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki stałe przyznane na podstawie następujących decyzji:

1. GOPS.4020/13/2022 z dnia 10.01.2022 r.
2. GOPS 4020/5/22 z dnia 04.01.2022 r.,
3. GOPS 4020/15/22 z dnia 10.01.2022 r.,
4. GOPS 4020/18/22 z dnia 10.01.2022 r.,

(akta kontroli str. 94 - 95)

Postępowania administracyjne zakończone decyzjami wskazanymi w pkt 1 - 3, które zmieniały wysokość zasiłków stałych, z uwagi na zmianę kryteriów dochodowych i wysokość kwot świadczeń w pomocy społecznej, zgodnie z art. 102 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, podjęto z urzędu. Jednak podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że klientów nie poinformowano o wszczęciu postępowań z urzędu, co było sprzeczne z art. 61 § 4 k.p.a., zgodnie z którym o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie oraz sprzecznie z zasadą pisemności postępowania, określoną w art. 14 ww. Kodeksu. Osoba zastępująca Kierownika złożyła wyjaśnienie w powyższym zakresie, które przyjęto (akta kontroli str. 109). Ponadto, w wyniku analizy dokumentacji spraw przeprowadzanych w późniejszym terminie (w okresie objętym kontrolą) ustalono, że w dokumentacji znajdowały się powiadomienia o wszczęciu postępowań z urzędu, adresowane do stron. W związku z powyższym ww. uchybienie zostało wyeliminowane.

W dokumentacji spraw zakończonych decyzjami wskazanymi w pkt 1 - 2 nie udokumentowano, w formie pisemnego oświadczenia, zgody klienta na dokonywanie wypłaty

zasiłku stałego na konto bankowe oraz numeru konta, na które należało przekazywać świadczenie.

W dokumentacji spraw, zakończonych decyzjami wskazanymi w pkt 2 - 4, brakowało oświadczeń o uzyskaniu jednorazowego dochodu, o którym mowa w art. 8 ust. 11 i 12 u.p.s. Powyższe było sprzeczne z art. 107 ust. 5b pkt 18 ww. ustawy. Pouczono osobę zastępującą Kierownika Ośrodka o konieczności odbierania ww. oświadczeń, które stanowią istotną informację przy ustalaniu wysokości dochodu klientów.

Ponadto decyzję administracyjną wskazaną w pkt 3, strona postępowania odebrała osobiście, jednak nie odnotowano daty doręczenia decyzji, co było sprzeczne z zasadą oficjalności doręczeń określoną art. 39 k.p.a.

Ustalono również, że w sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 4, pracownik prowadzący postępowanie administracyjne nie udokumentował ustaleń w zakresie objęcia strony ubezpieczeniem zdrowotnym, pomimo tego, że małżonek strony pobierał świadczenie emerytalno-rentowe z ZUS. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka wyjaśniła pisemnie, że cyt.: „W decyzji GOPS 4020/18/22 z dnia 10.01.2022 roku, [tekst wyłączony z jawności] błędnie wpisano, że klientka jest objęta również składką na ubezpieczenie zdrowotne. Składka taka nigdy nie była opłacana przez tutejszy Ośrodek.” Wyjaśnienie przyjęto. (akta kontroli str. 95 – 108)

Poddana kontroli dokumentacja zawiera wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków stałych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które, poza jednym przypadkiem, zakończonym decyzją wskazaną w pkt 4, wyczerpująco opisywały sytuacje osób i rodzin. W trzech badanych sprawach, dochód klientów ustalono z naruszeniem art. 107 ustawy o pomocy społecznej - w dokumentacji brakowało oświadczeń w zakresie dochodu określonego w art. 8 ust. 11 i 12 u.p.s. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku. Termin wypłaty świadczeń był określany w treści decyzji przyznającej świadczenie po raz pierwszy. Decyzje zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zgodnie z aktualnym orzecznictwem „głównym zadaniem ośrodków

pomocy społecznej jest ustalanie uprawnień do świadczeń i ich przyznawanie. Sprawy dotyczące świadczeń rozstrzygane są w formie aktu administracyjnego. Kompetencje do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej u.s.g. przyznaje wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), o ile przepisy szczególne nie zawierają odmiennych regulacji (art. 39 ust. 1 u.s.g.). Co prawda w art. 110 ust. 7 u.p.s. wskazano, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela kierownikowi ośrodka pomocy społecznej upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy, jednakże przeniesienie kompetencji orzeczniczych na kierownika ośrodka nie zmienia właściwości organu. Przeniesienie kompetencji orzeczniczych w sprawach z zakresu pomocy społecznej na kierownika ośrodka pomocy społecznej nie powoduje zmiany właściwości organu, a wydana w sprawie decyzja jest w dalszym ciągu decyzją wójta (burmistrza, prezydenta miasta), stosownie do ogólnej zasady wyrażonej w powołanym art. 39 ust. 1 u.s.g. W dalszym ciągu piastun funkcji określonego organu zachowuje swoje kompetencje, a kierownik ośrodka pomocy społecznej podejmuje decyzje wyłącznie z jego upoważnienia i w zakresie jego kompetencji. Nadal jest to decyzja organu, który udzielił upoważnienia. W związku z tym w oznaczeniu organu musi być wskazany podmiot upoważniony ustawowo do wydania decyzji, czyli wójt (burmistrz, prezydent miasta). Osoba w rzeczywistości wydająca decyzję i ją podpisująca, działa wówczas z upoważnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta)” (Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z 26.10.2023 r., II SAB/Go 102/23). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Stare Czarnowo jest gminą, zaś organem wydającym decyzje w sprawach z zakresu pomocy społecznej jest zatem Wójt Gminy Stare Czarnowo. Decyzje wskazywały okres, na jaki przyznano zasiłek okresowy i terminy wypłat świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Zasiłki okresowe

Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 38 ust. 3 ww. ustawy kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby oraz kryterium dochodowym rodziny, a dochodem tej rodziny.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki okresowe przyznane na podstawie następujących decyzji:

1. GOPS 4021/5/22 z dnia 13.01.2022 r.,
2. GOPS 4021/10/22 z dnia 13.01.2022 r.,
3. GOPS 4021/59/22 z dnia 13.07.2022 r.,
4. GOPS 4021/56/22 z dnia 13.07.2022 r.,

(akta kontroli str. 110 - 111)

Ustalono, że w sprawie zakończonej decyzją wskazaną w;

- pkt 1 strona wnioskowała o dofinansowanie do zakupu lekarstw, opłat, żywności,
- pkt 2 strona wnioskowała o pomoc finansową na życie, leki, gaz, energię elektryczną,
- pkt 3 strona wnioskowała o pomoc finansową na opłaty i życie,
- pkt 4 strona wnioskowała o pomoc finansową na życie, opłaty - prąd, gaz, wodę.

Wnioski klientów wskazywały konkretne potrzeby, których nie byli w stanie zaspokoić, wykorzystując swoje możliwości. Natomiast we wszystkich badanych sprawach w treści kwestionariusza wywiadu środowiskowego, wypełnianego podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych, potrzeby i oczekiwania osób/rodziny określano w sposób ogólny poprzez sformułowanie „ubiega się o pomoc finansową”.

Na podstawie ww. zapisu, w badanych sprawach klientom Ośrodka przyznano zasiłek okresowy, do którego posiadali ustawowo wymagane uprawnienia. Jednak w postępowaniach nie odniesiono się do wszystkich potrzeb zgłaszanych przez klientów, tj. nie wydano decyzji przyznających lub odmownych w zakresie każdej zgłaszanej potrzeby, co było sprzeczne z art. 106 ustawy o pomocy społecznej.

Jedynie w przypadku decyzji wskazanych w pkt 1 i 4 w postępowaniach odniesiono się do części potrzeb, tj. odrębnymi decyzjami przyznano zasiłki celowe na zakup żywności w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 u.p.s., rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Jednakże z ustaleń kontroli wynika, że pomoc udzielona jedynie w formie zasiłku okresowego nie wypełniała zasady określonej w ww. przepisach.

(akta kontroli str. 112 - 130)

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka. W aktach spraw znajdowały się dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków okresowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które wyczerpująco opisywały sytuacje osób i rodzin. Dochód klientów był prawidłowo ustalany. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku i zawierają wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. Decyzje wskazywały okres, na jaki przyznano zasiłek okresowy i terminy wypłat świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Zasiłki celowe i w naturze

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy. Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego. Zgodnie z art. 41 pkt 1 w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki okresowe przyznane na podstawie następujących decyzji:

1. GOPS 4023/42/2022 z dnia 07.02.2022 r. - zasiłek celowy na zakup środków czystości,

2. GOPS 4025/36/22 z dnia 15.07.2022 r. - specjalny zasiłek celowy na częściowe pokrycie kosztów zakupu leków,
3. GOPS 4023/117/2022 z dnia 17.08.2022 r. - zasiłek celowy na pokrycie kosztów zakupu leków,
4. GOPS 4025/2/22 z dnia 13.01.2022 r. - specjalny zasiłek celowy na częściowe pokrycie kosztu zakupu leków oraz zakup artykułów spożywczych i na częściowe pokrycie kosztów utrzymania mieszkania
5. GOPS 4025/3/22 z dnia 13.01.2022 r. - specjalny zasiłek celowy na częściowe pokrycie kosztu zakupu leków oraz na zakup artykułów spożywczych.

(akta kontroli str. 131 – 132)

Ustalono, że w sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 2, strona wnioskowała o pomoc „na zakup leków i leczenia oraz opału na zimę”. Natomiast w treści kwestionariusza wywiadu środowiskowego, wypełnianego podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego, potrzeby i oczekiwania strony określano w sposób ogólny poprzez sformułowanie „ubiega się o pomoc finansową”. Decyzją administracyjną przyznano specjalny zasiłek celowy na częściowe pokrycie kosztów zakupu leków. Nie odniesiono się jednak do prośby w sprawie pomocy na zakup opału oraz nie wydano decyzji odmownej w tym zakresie, co było sprzeczne z art. 106 ustawy o pomocy społecznej.

Ponadto w treści decyzji, uzasadniono przyznanie specjalnego zasiłku celowego w ogólny sposób tym, że „po opłaceniu rachunków niewiele pozostaje środków finansowych na pokrycie kosztów zakupu leków czy żywności”, bez precyzyjnego wskazania kwot pozostających na pokrycie kosztów zgłaszanych potrzeb. Głównymi przesłankami udzielenia świadczeń normowanych w art. 41 u.p.s. są: przekroczenie kryterium dochodowego i wystąpienie „szczególnie uzasadnionego przypadku”. W orzecznictwie sądowym „szczególnie uzasadniony przypadek” oznacza przypadek wyrazisty, odbiegający od sytuacji osób spełniających kryteria dochodowe (wyrok WSA w Gliwicach z 15.04.2008 r., IV SA/GI 155/07). Zasadnym jest więc szczegółowe uzasadnianie przyznanej pomocy w dokumentacji oraz w treści decyzji administracyjnej. Powyższe nie miało wpływu na przyznaną pomoc. W związku tym, osobie zastępującej Kierownika Ośrodka, udzielono instruktarzu w zakresie szczegółowego uzasadniania przyznania specjalnych zasiłków celowych (w dokumentacji i treści decyzji).

Ustalono, że w sprawie zakończonej decyzją w pkt 3, strona wnioskowała o pomoc „na życie, rachunki, leki i ubezpieczenie”. Natomiast w treści kwestionariusza wywiadu środowiskowego, wypełnionego podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego, potrzeby i oczekiwania strony również określano w sposób ogólny poprzez sformułowanie „ubiega się o pomoc finansową”. Decyzją przyznano zasiłek celowy na pokrycie kosztów zakupu leków. Dodatkowo przyznano pomoc w formie zasiłku okresowego oraz świadczenia pieniężnego na zakup żywności, o które strona nie wnioskowała. Nie odniesiono się jednak do prośby w sprawie pomocy na opłaty oraz w formie objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym i nie wydano decyzji odmownych w tych zakresach, co było sprzeczne z art. 106 ustawy o pomocy społecznej. Z uzyskanego wyjaśnienia wynika, że strona podczas wywiadu środowiskowego uzyskała niezbędne informacje w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego, po wyrejestrowaniu z powiatowego urzędu pracy, a w dniu 12 września 2022 r. ponownie złożyła wniosek o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym. Wyjaśnienia nie przyjęto, ponieważ GOPS w Starym Czarnowie miał obowiązek rozpatrzenia wszystkich zgłaszanych potrzeb i wydania decyzji administracyjnych uwzględniających istniejący stan faktyczny. W kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego nie określono również wydatków na leki, przez co trudno stwierdzić czy wysokość pomocy jest uzasadniona.

We wszystkich badanych sprawach świadczenia przyznano w formie comiesięcznych wypłat, przez kilka miesięcy z rzędu (na okres 3 miesięcy), co było sprzeczne z art. 39 i art. 41 ustawy o pomocy społecznej.

Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy co do zasady mają charakter jednorazowy i tym odróżniają się od zasiłku stałego i okresowego. Wobec powyższego nie można wydać decyzji, w której organ przyzna kilka zasiłków celowych na dany okres, odnoszących się do tej samej potrzeby. Zachodzi też obawa, że takie działanie może być próbą obejścia przepisów dotyczących zasiłku okresowego. Niemniej należy zauważyć, że zaspokojenie konkretnej potrzeby może być rozłożone w czasie. Dotyczy to zwłaszcza remontów, napraw mieszkania czy leczenia. Nie ma zatem przeszkód, by wypłaty takiej dokonać w częściach. Organ powinien bowiem dopasować rodzaj, formę i rozmiar świadczenia do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy (art. 3 ust. 3 u.p.s.). Ponieważ zasiłek celowy ma charakter pomocy doraźnej, ukierunkowanej na konkretny cel bytowy, nie jest świadczeniem przyznawanym „za okres”. Nie ma zatem do niego zastosowania przepis art. 106 ust. 3 u.p.s., z

którego wynika, że świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przyznaje się i wypłaca za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją.¹ Zgodnie z orzecznictwem przyznanie zasiłku celowego na kilka miesięcy z rzędu nie jest zgodne z celem pomocy społecznej, która ma na celu wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, a nie stałe wspieranie jednej osoby w opłacaniu jej zobowiązań (Wyrok WSA w Warszawie z 26.03.2010 r., I SA/Wa 2099/09). Również w orzeczeniu Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z dnia 13 czerwca 2024 r. (sygn. akt II SA/Bk 123/24), sąd stwierdził, że pomoc społeczna nie powinna być udzielana w sposób ciągły, a zasiłek celowy nie może być przyznawany na kilka miesięcy z rzędu. Sąd podkreślił, że celem pomocy społecznej jest doraźne wsparcie w trudnych sytuacjach życiowych, a nie zapewnienie stałego źródła dochodu.

(akta kontroli str. 133 - 157)

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków celowych i specjalnych celowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które wyczerpująco opisywały sytuacje osób i rodzin. Dochód klientów był prawidłowo ustalony. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Jednak w dwóch sprawach nie odniesiono się do wszystkich potrzeb zgłoszonych przez klientów we wnioskach. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku i zawierały elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję, wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. Ponadto w jednej decyzji przyznającej specjalny zasiłek celowy uzasadnienie faktyczne sformułowano w sposób nieodzwierciedlający szczególnej sytuacji strony postępowania administracyjnego. Decyzje wskazywały okres, na jaki przyznano zasiłki celowe (w tym zasiłki specjalne celowe) i terminy wypłat świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

¹ I. Sierpowska [w:] Pomoc społeczna. Komentarz, wyd. VI, Warszawa 2023, art. 39.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Zgodnie z art. 40 ust 1 i ust. 3 zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzono, wybraną na podstawie przyjętej metody losowania, dokumentację osób otrzymujących zasiłki celowe, przyznane w sytuacji zdarzeń losowych, decyzją administracyjną znak:

1. GOPS 4023/48/22 z dnia 23.02.2022 r.,
(akta kontroli str. 136 - 137)

Ustalono, że w postępowaniu administracyjnym w sprawie przyznania zasiłku celowego z powodu zdarzenia losowego na wniosku o pomoc brakowało daty wpływu do Ośrodka, co było sprzeczne z art. 61 § 3 k.p.a. oraz zasadą pisemności określonej w art. 14 Kodeksu.

Ponadto pracownik socjalny przeprowadził rodzinny wywiad środowiskowy na nieprawidłowym kwestionariuszu wywiadu środowiskowego, tj. na cz. I zamiast na cz. VII. Co było sprzeczne z rozporządzeniem w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego, określającym wzór kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego w sytuacji zdarzenia losowego. Dodatkowo w dokumentacji sprawy brakowało oświadczenia o dochodzie strony (nie udokumentowano dochodu i jego źródła), a dokumentacja sprawy zawierała jedynie oświadczenie córki strony, zgodnie z którym pozostawała na utrzymaniu matki (wnioskodawczyni). Brakowało również dokumentacji potwierdzającej wystąpienie zdarzenia, tj. protokołu ze straży pożarnej, a pracownik socjalny ocenił szkody podczas wejścia w środowisko. Powyższe uchybienia były sprzeczne z art. 77 k.p.a.

Dodatkowo dokumentacja sprawy nie potwierdzała zakupu materiałów potrzebnych do naprawienia szkód powstałych w wyniku zdarzenia losowego. Co prawda zgodnie z art. 40 ust. 3 zasiłek celowy może nie podlegać zwrotowi. określenie „może” świadczy o tym, że podejmowane na tej podstawie decyzje mają charakter uznaniowy. Zdaniem zespołu kontrolującego, przyznanie zasiłku celowego z powodu zdarzenia losowego wymaga ustalenia czy przyznane świadczenie wykorzystane było zgodnie z przeznaczeniem.

W związku z powyższym osoba zastępująca Kierownika Ośrodka wyjaśniła, że cyt.: „W podaniu (...) o przyznanie pomocy finansowej z powodu zdarzenia losowego (zerwanie poszycia dachowego) brak jest daty wpływu podania do tut. Ośrodka. Spowodowane to było

przeoczeniem pracownika, który przyjął podanie od klienta w miejscu jego zamieszkania i po przybyciu do siedziby Ośrodka nie przekazał podania do książki korespondencyjnej. Brak jest również dokumentów ze straży pożarnej potwierdzających zaistniałe zdarzenie oraz wypełniony jest błędny druk wywiadu środowiskowego. Wynikało to z nieświadomości pracownika, który, miał roczny staż pracy na stanowisku pracownika socjalnego i była to jego pierwsza sprawa dotycząca zdarzenia losowego. Po przyznaniu świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego nie udokumentowano przeprowadzonego remontu. Pracownik natomiast w trakcie pracy w terenie w miejscowości (...), w marcu 2022 r. udał się do (...), celem sprawdzenia czy klientka dokonała remontu (remont był wykonany).” Wyjaśnienie przyjęto. Uchybienie nie miało wpływu na przyznaną pomoc, w związku z tym osobie zastępującej Kierownika Ośrodka, udzielono instruktarzu w zakresie zasadności dokumentowania wydatków pokrywanych z przyznawanych świadczeń.

(akta kontroli str. 158 - 177)

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek bez daty wpływu do Ośrodka. W aktach sprawy brakowało dokumentów stanowiących podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłku celowego z tytułu zdarzenia losowego poprzedzone było przeprowadzonym, w ustawowym terminie, rodzinnym wywiadem środowiskowym część I, zamiast część VII, który opisywał sytuację rodziny w obligatoryjnym zakresie, określonym w objaśnieniach do wzoru wywiadu środowiskowego, tj. komponenty: A, H - J. W kontrolowanej dokumentacji dochód strony nie był rzetelnie ustalony. Pomoc przyznano w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzję administracyjną wydano w terminie do 30 dni od daty widniejącej na wniosku (domniemana data złożenia). Decyzja zawierała elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzji administracyjnej jako organ wydający decyzję błędnie wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. Decyzja wskazywała okres, na jaki przyznano zasiłek i termin wypłaty świadczenia. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Program „Posiłek w szkole i w domu”

Pomocy w zakresie dożywiania udzielano zgodnie z uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023, obowiązującą w kontrolowanym okresie.

Sposób realizacji ww. zadania w Gminie dodatkowo regulowały:

- Uchwała Nr 11/13/2018 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia gminnego wieloletniego programu ośtonowego „Posiłek dla dzieci i młodzieży” na lata 2019 – 2023,
- Uchwała Nr 11/11/2018 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023,
- Uchwała Nr 11/12/2018 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.
- Uchwała Nr XXXV/292/2023 Rady Gminy w Starym Czarnowie z dnia 14 lutego 2023 roku w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.
- Uchwała Nr XXXV/293/2023 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 14 lutego 2023 roku w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Z uzyskanych informacji wynika, że w:

- 2022 r. pomocą w ramach programu objęto 103 osoby.
 - a) Pomoc w formie posiłku otrzymało 20 osób, w tym 20 dzieci (pełen obiad), a średni koszt jednego posiłku w jednostkach wynosił 5,11 zł.

- b) Pomoc w formie świadczenia pieniężnego otrzymało 95 osób. Średnia wysokość świadczeń pieniężnych na osobę/rodzinę wynosiła 175,17 zł, a pomoc przyznawano średnio na 3 miesiące,
- 2023 r. do dnia kontroli, pomocą w ramach programu objęto 66 osób.
 - a) Pomoc w formie posiłku otrzymało 10 osób, w tym 10 dzieci (pełen obiad), a średni koszt jednego posiłku w jednostkach wynosił 7,75 zł.
 - b) Pomoc w formie świadczenia pieniężnego otrzymało 59 osób. Średnia wysokość świadczeń pieniężnych na osobę/rodzinę wynosiła 239,26 zł, a pomoc przyznawano średnio na 4 miesiące.

W kontrolowanym okresie Ośrodek pokrywał koszty dożywiania w:

1. Zespole Szkół w Kołbaczu - koszt posiłku (pełen obiad) w:
 - 2022 r. - 6 zł,
 - 2023 r. - 8 zł;W placówce wydawano dodatkowo owoce i mleko, w ramach uczestnictwa w innym programie.
2. Przedszkole „Jarzębinka” w Kołbaczu - koszt posiłku (pełen obiad) w:
 - 2022 r. - 5 zł,
 - 2023 r. - 6 zł;
3. Specjalnym Ośrodkiem Szkolno - Wychowawczym dla Dzieci Słabosłyszących im. Juliana Tuwima w Szczecinie - koszt posiłku (pełen obiad) w:
 - 2022 r. - 10 zł,
 - 2023 r. - 11 zł;
4. Zespole Szkół Nr 6 im. Mikołaja Reja w Szczecinie - koszt posiłku (pełen obiad) w 2022 r. - 6 zł;
5. Publicznej Szkole Podstawowej Specjalnej w Szczecinie - koszt posiłku w 2023 r. - 6 zł.

Na terenie Gminy (Zespół Szkół i Przedszkole w Kołbaczu) posiłki przygotowywane były przez placówki oświatowe, a dzieci objęte pomocą w formie posiłku spożywały takie same posiłki co pozostałe dzieci. Jadłospis przygotowywano na dwa tygodnie.

Kontrolę nad wydawaniem posiłków sprawowali dyrektorzy placówek oświatowych oraz właściwe stacje sanitarno - epidemiologiczne. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że kontrola sanepidu w punktach wydawania posiłków na terenie Gminy, w

okresie objętym kontrolą odbyła się sześć razy. Ostatnia kontrola odbyła się, przed kontrolą kompleksową w GOPS, w dniu 13 listopada 2023 r.

W kontrolowanym okresie dzieciom nie przyznano pomocy w formie posiłku bez decyzji i nie wydano decyzji administracyjnych, którymi odmówiono pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego lub świadczenia rzeczowego. W kontrolowanym okresie nie prowadzono dożywiania w czasie wolnym od zajęć szkolnych, w klasach I - VIII. Natomiast prowadzono dożywianie dzieci, które realizują naukę z kasy „0”, w Przedszkolu „Jarzębinka” w Kołbaczu.

(akta kontroli str. 178 - 181)

Świadczenie pieniężne

Sprawdzono wybraną, na podstawie list wypłat poszczególnych świadczeń pieniężnych w marcu i wrześniu 2022 r. (w przypadku braku wymaganej ilości teczek losowaniu poddano listy z pozostałych miesięcy), dokumentację osób otrzymujących świadczenie pieniężne w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. GOPS 4023/14/2022 z dnia 13.01.2022 r.,
2. GOPS 4023/15/2022 z dnia 13.01.2022 r.,
3. GOPS 4023/25/2022 z dnia 13.01.2022 r.,
4. GOPS 4023/115/2022 z dnia 17.08.2022 r.,
5. GOPS 4023/114/22 z dnia 17.08.2022 r.,

(akta kontroli str. 182 - 183)

W sprawach wskazanych w pkt 3 - 5, w treści kwestionariuszy wywiadów środowiskowych potrzeby i oczekiwania stron określano w sposób ogólny poprzez sformułowanie „ubiega się o pomoc finansową”. Ponadto ustalono, że w podstawach prawnych decyzji przywołano art. 130 § 4 k.p.a., zgodnie z którym decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania. Jednocześnie ustalono, że sprawie zakończonej decyzją wskazaną w:

- pkt 3 - strona wnioskowała o pomoc „na zakup leków i opłaty na prąd, wodę, śmieci” i przyznano odrębną decyzją zasiłek celowy na leki i utrzymanie mieszkania (na okres 3 miesięcy),

- pkt 4 - strona wnioskowała o pomoc „na zakup leków”, jednak nie odniesiono się do zgłaszanej przez stronę potrzeby i nie wydano decyzji w przedmiocie specjalnego zasiłku celowego na zakup leków, co było sprzeczne z art. 106 w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej,
- pkt 5 - strona wnioskowała „o pomoc finansową”. Stronie przyznano odrębną decyzją pomoc w formie zasiłku okresowego.

Powyższe oznacza, że zastosowanie 130 § 4 k.p.a. w decyzjach przyznających pomoc w formie świadczenia pieniężnego na zakup żywności nie miało uzasadnienia, ponieważ strony nie ubiegały się o pomoc w tej formie.

(akta kontroli str. 184 - 210)

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, wyczerpująco opisującymi sytuacje klientów. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosków. W badanych sprawach decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku i zawierały elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję, wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. Ponadto w podstawie prawnej 3 decyzji powołano się na art. 130 § 4 k.p.a., bez uzasadnienia. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Posiłek

Sprawdzono również wybraną, na podstawie dostępnych list osób, którym przyznano pomoc w formie posiłku w marcu i wrześniu 2022 r. (w przypadku braku wymaganej ilości teczek losowaniu poddano listy z pozostałych miesięcy), dokumentację osób otrzymujących posiłki przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. GOPS 4023/53/2022 z dnia 07.03.2022 r.,
2. GOPS 4023/5/2022 z dnia 10.01.2022 r.,
3. GOPS 4023/124/22 z dnia 06.09.2022 r.,

4. GOPS 4023/122/22 z dnia 02.09.2022 r.,

(akta kontroli str. 211 - 212)

Badane decyzje w treści nie określały ceny jednego posiłku. Podczas czynności kontrolnych, w poszczególnych decyzjach, cenę posiłku weryfikowano w oparciu o zarządzenia dyrektorów placówek oświatowych i noty obciążeniowe wystawione Gminie przez placówki, w których opłacano posiłki. Zgodnie z art. 107 k.p.a., decyzja administracyjna powinna zawierać precyzyjne określenie przedmiotu sprawy oraz uzasadnienie faktyczne i prawne. W przypadku pomocy społecznej, gdzie świadczenia dotyczą konkretnych kosztów (takich jak posiłki), wskazanie ceny jednostkowej może przyczynić się do przejrzystości i zrozumiałości decyzji zarówno dla organu, jak i beneficjenta. Co ważne, cena jednostkowa może być istotna w kontekście zmieniających się kosztów świadczeń. Przykładem jest wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 14 stycznia 2020 r. (sygn. akt II SA/GI 1251/19), gdzie podkreślono, że organ administracyjny ma obowiązek dostosować formę świadczenia do zmieniających się okoliczności, takich jak wzrost kosztów. Ponadto decyzje wskazywały, że posiłki przysługują w okresie od (...) - do (...), przy czym nie precyzowały, że ich realizacja obejmuje jedynie dni nauki w szkole, tj. dni robocze, od poniedziałku do piątku.

Rozstrzygnięcie jako element decyzji administracyjnej, będący jej kwintesencją i wiążącym ustaleniem konsekwencji stosowanego przepisu prawa materialnego, winno być jednoznaczne i niewymagające szczególnej analizy. Musi być ono indywidualne, co do adresata decyzji, jak i konkretne, co do przedmiotu uprawnienia.

W sprawie zakończonej decyzją administracyjną, wymienioną w pkt 1 przyznano z datą wsteczną, tj. od 10 stycznia 2022 r., pomoc w formie posiłku dla dziecka w przedszkolu w Kołbaczu. Zgodnie z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, przyznanie świadczenia z pomocy społecznej następuje w drodze decyzji administracyjnych (z wyjątkami określonymi w ustawie), które mają charakter konstytutywny, co oznacza, że wywołują skutki prawne od momentu ich wydania (ex nunc). W orzecznictwie sądów administracyjnych, np. w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 stycznia 2019 r. (sygn. akt I SA/Wa 603/18), podkreślono, że decyzje konstytutywne mogą wywoływać skutki jedynie na przyszłość.

(akta kontroli str. 213 – 220)

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń niepieniężnych w formie posiłku poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, wyczerpująco opisującymi sytuację klientów. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosków. W badanych sprawach decyzje administracyjne zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Przy czym rozstrzygnięcia decyzji były nieprecyzyjnie sformułowane w zakresie ceny jednego posiłku i dni w jakich wydawano posiłki, a jako organ wydający decyzję wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę. Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Usługi opiekuńcze

Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Jednocześnie zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

W 2022 r. z pomocy w formie usług opiekuńczych, w miejscu zamieszkania, skorzystało 7 osób, a w 2023 r. z pomocy w tej formie skorzystało 9 osób.

W 2022 r. usługi opiekuńcze świadczyły 4 osoby, a w 2023 r. usługi świadczyło 11 osób. W kontrolowanym okresie Ośrodek zlecał realizację usług na podstawie umów cywilno - prawnych (umowy zlecenia).

Ośrodek nadzorował jakość i zakres świadczonych usług opiekuńczych. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że cyt.: „Pracownicy socjalni kontaktują się z odbiorcami usług telefonicznie oraz odwiedzają ich w miejscu świadczenia usług nie uzależniając wejścia w środowisko od obecności opiekunki. Jeżeli usługa jest świadczona w rodzinie, pracownik socjalny systematycznie rozmawia z członkami rodziny odnośnie zadowolenia z jakości usług. Ponadto, pracownik sprawdzając comiesięczne karty czasu pracy, w przypadku wątpliwości

(przekreślenia, złe podliczenie) kontaktuje się zarówno z odbiorcą jak i osobą świadczącą usługę.”

Ośrodek ustalał zakres świadczonych usług opiekuńczych, podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego, na druku kwestionariusza wywiadu w części C. W związku z tym klient nie otrzymywał informacji o zakresie usług przyznanych decyzją administracyjną. W celu zapewnienia klientom dostępu do szczegółowych informacji na temat zakresu usług opiekuńczych, w Ośrodku wprowadzono druk, pn.: „indywidualny zakres usług opiekuńczych”, który od dnia zakończenia kontroli powinien być przekazywany klientom wraz z decyzją administracyjną.

W kontrolowanym okresie sposób realizacji usług opiekuńczych, regulowała uchwała Nr XXIII/ 163/13 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat jak również tryb ich pobierania.

(akta kontroli str. 198 – 202)

Sprawdzono dokumentację wybranych, zgodnie z założoną metodą, z dostępnych list osób otrzymujących pomoc w postaci usług opiekuńczych przyznanych na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. GOPS 4061/4/2022 z dnia 31.12.2021 r. - decyzja przyznająca usługi,
GOPs 4061/4/2022 z dnia 03.01.2022 r. - decyzja o odpłatności z usługi do ww. decyzji,
2. GOPS 4061/3/2022 z dnia 03.01.2022 r.,
3. GOPS 4061/1/2022 z dnia 03.01.2022 r.,
4. GOPS 4061/2/2022 z dnia 03.01.2022 r.,

(akta kontroli str. 230 - 231)

We wszystkich badanych sprawach przez okres jednego roku nie przeprowadzono aktualizacji rodzinnego wywiadu środowiskowego, co było sprzeczne z art. 104 ust. 4, w którym ustawodawca założył, że aktualizacja wywiadu środowiskowego ma być sporządzana, nie tylko w razie zmiany danych zawartych w wywiadzie, raz na 6 miesięcy.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 2 brakowało daty wpływu wniosku do Ośrodka, podobnie jak na zaświadczeniu lekarskim. Oba dokumenty nie posiadały też daty

powstania. W związku z powyższym nie można ustalić daty wszczęcia postępowania ani daty wydania zaświadczenia lekarskiego. Ustalono również, że badaną decyzją przyznano 1 godzinę usług, jednak karta pracy opiekuna wskazuje, że w dniach 1-2, 8-9, 15-16 oraz 29-30 września 2022 r. usługi były świadczone 2 godziny dziennie. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka wyjaśniła, że przez kilka dni we wrześniu 2022 r. świadczone klientowi usługi w wymiarze 2 godzin dziennie, na jego telefoniczną prośbę, z powodu pogorszenia się stanu zdrowia członka rodziny, świadczącego stałą pomoc. Za dodatkowe usługi naliczono opłatę, która została uiszczona przez klienta. Poinstruowano osobę zastępującą Kierownika Ośrodka, że przyjmowanie wniosków za pośrednictwem innym niż wskazane w k.p.a. jest uchybieniem. Należy dokumentować zgłaszane wnioski (również w sprawach o zwiększenie lub zmniejszenie wymiaru lub zakresu usług) zgodnie z art. 61 k.p.a. oraz wymagać zaświadczeń lekarskich potwierdzających zasadność zmiany wymiaru lub zakresu usług, zgodnie z art. 77 k.p.a.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 3 również brakowało daty wpływu wniosku do Ośrodka i nie można ustalić daty wszczęcia postępowania. Decyzja nie była realizowana, a dokumentacja nie zawierała informacji o przyczynach nie świadczenia usług. Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka wyjaśniła, że cyt.: „Decyzja z dnia 03.02.2022 roku Nr GOPS 4061/1/2022 (...) przyznaną miała pomoc w formie usług opiekuńczych w wymiarze 1 godziny dziennie w poniedziałki, środy, piątki oraz 0,5 godz. dziennie wtorki i czwartki. Ustaleń wymiaru usług dokonano podczas wywiadu z klientką. W wymiarze czasu opiekunki w marcu 2022 r. zrealizowane są usługi w niepełnym wymiarze czasu określonym w decyzji. (...) nie wyrażała chęci skorzystania z usług w pozostałe dni, a opiekunka nie poinformowała o tym fakcie tut. Ośrodka. (...) podczas rozmowy telefonicznej została poinformowana, że jeżeli zakres usług określonych w decyzji jest za duży to istnieje możliwość zmiany decyzji po ówczesnym złożeniu pisma w tut. Ośrodku. W marcu 2022 roku klientka skorzystała z 6,5 godz. usług opiekuńczych. Opłata za usługi opiekuńcze wyniosła 73,45 zł. Opłata została wniesiona przez klientkę w całości.” W związku z powyższym poinstruowano osobę zastępującą Kierownika Ośrodka o konieczności dokumentowania pisemnymi oświadczeniami przyczyn okresowego nie świadczenia pełnego zakresu usług, przyznanych decyzją administracyjną, w celu uniknięcia zarzutu nierealizowania prawomocnej decyzji, będącej w obiegu prawnym.

(akta kontroli str. str. 232 – 245)

Dokumentacja poddana kontroli zawierała wnioski, jednak w dwóch sprawach na wniosek nie było daty wpływu do Ośrodka. W aktach spraw znajdowały się dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia, przy czym w jednym przypadku nie było możliwości ustalenia z jaką datą wydano zaświadczenie lekarskie. Przyznanie usług opiekuńczych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi. Jednak po wydaniu decyzji na okres 1 roku, nie przeprowadzono aktualizacji wywiadu w ustawowym terminie, tj. po 6 miesiącach. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku lub widniejącej na wniosku, wraz z wymaganą dokumentacją. Decyzje wskazywały wysokość opłat ponoszonych przez klientów wyrażoną w %, określonych w uchwale regulującej sposób realizowania usług, w kontrolowanym okresie. Decyzje administracyjne określały kwotę odpłatności jaką będzie ponosić klient za 1 godzinę świadczonych usług. Decyzje wskazywały ilość godzin w tygodniu oraz okres, na jaki przyznano usługi opiekuńcze. Natomiast zakres usług określano w części C kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego. W treści decyzji nie określano miejsca świadczenia usług, co było sprzeczne z art. 50 ust. 5 u.p.s. Decyzje administracyjne zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej błędnie wskazano jako organ wydający decyzję. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę. Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Ustalono, że Ośrodek prowadzi karty czasu pracy opiekuna, w których określono dane personalne osoby wykonującej usługi oraz podopiecznego, adres, termin usługi, czas pracy, liczbę godzin wykonywanych usług oraz wymagany podpis podopiecznego potwierdzający wykonanie usług.

Nie wniesiono uwag w badanym obszarze.

Kierowanie do domu pomocy społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w

codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Sprawdzono wybraną, zgodnie z założoną metodą, dokumentację osób ponoszących odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, na podstawie następujących decyzji:

1. GOPS 4060/8/2022 z dnia 02.11.2022 r. (decyzja kierująca),
2. GOPS 4060/9/2022 z dnia 07.11.2022 r. (decyzja ustalająca odpłatność),
3. GOPS 4060/6/2022 z dnia 09.06.2022 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
4. GOPS 4060/3/2022 z dnia 03.03.2022 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
5. GOPS 4060/5/2022 z dnia 09.06.2022 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
6. GOPS 4060/7/2022 z dnia 23.06.2022 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),

(akta kontroli str. 247 - 251)

Przyznanie świadczeń w formie skierowania i odpłatności za pobyt w DPS poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które wyczerpująco opisywały sytuację osób. Dochód klientów był prawidłowo ustalany. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją, zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. Jednocześnie stwierdzono, że w decyzjach administracyjnych błędnie wskazano Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jako organ wydający decyzję. Stanowisko w powyższym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 22. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji.

Ustalono, że prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie wszystkich badanych świadczeń z naruszeniem przepisów ustawy Kodeks postępowania administracyjnego było związane z brakiem szkoleń z tego zakresu, organizowanych w ramach podnoszenia kwalifikacji określonych w art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej.

Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne)

Praca socjalna

Zgodnie z art. 6 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej pracą socjalną nazywamy działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu

zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Zgodnie z art. 45 ww. ustawy, praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni świadczyli pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw, m. in. umawiali wizyty u lekarzy specjalistów, terminy spotkań z psychologiem i terapeutą. Pracownicy socjalni informowali klientów Ośrodka o wydarzeniach kulturalnych, organizowanych na terenie Gminy Stare Czarnowo. Aktywizowali mieszkańców, szczególnie seniorów poprzez uczestniczenie w organizowanych przez Ośrodek akcjach takich jak „Pomogę innym oddam z radością” - nabywanie nowych umiejętności poprzez uczestniczenie w kursach komputerowych dla osób bez żadnego doświadczenia. Zachęcano do profilaktyki zdrowia, tj. do udziału w spotkaniach edukacyjnych, m.in. w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych oraz we wszystkich imprezach lokalnych prowadzonych przez Ośrodek, dostosowanych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, np. „Wieczór wspomnień”, podczas Międzynarodowego Dnia Osób Starszych. W trakcie ww. spotkań uczestnicy byli informowani również o zakresie i możliwościach uzyskania wsparcia.

Realizując pracę socjalną pracownicy socjalni mobilizowali klientów do zmiany swojej sytuacji życiowej, informowali o dostępnych formach pomocy. Podejmowano działania na rzecz uczniów nierealizujących obowiązku szkolnego, m. in. proponowano rodzicom wsparcie psychologa. Zachęcano do podejmowania działań mających na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej i finansowej, poprzez złożenie wniosku o dodatek mieszkaniowy, stypendium szkolne, itp.

W okresie objętym kontrolą, pracownicy socjalni dokumentowali w kartach pracy socjalnej wsparcie udzielone wyłącznie w formie pracy socjalnej, tj. opisywano proces pracy z klientem.

Natomiast w przypadku udzielania wsparcia finansowego lub rzeczowego, informację o pracy socjalnej odnotowywano w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego.

Z uzyskanych informacji wynika, że przy realizowaniu pracy socjalnej stosowano takie narzędzia jak: kontrakt socjalny, pogłębiona diagnoza środowiska, budowanie siatki wsparcia środowiskowego, w skład której wchodziła, m.in. szkoła, służba zdrowia, kurator, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, sądy, Policja i inne instytucje w zależności od sytuacji klienta.

Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu rocznym za 2022 r. nie udzielano pomocy formie wyłącznie pracy socjalnej. Natomiast zgodnie z danymi w sprawozdaniu za pierwsze półrocze 2023 r. ogólnie udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej 76 rodzinom (140 osobom), a pomoc wyłącznie w formie pracy socjalnej otrzymało 10 osób.

W związku powyższym należy uznać, że w kontrolowanym okresie, Ośrodek udzielał w szczególności pomocy w formie pieniężnej i niepieniężnej, przyznawanej decyzją administracyjną. Powyższe wynikało z braku zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych oraz dodatkowych obowiązków, wychodzących poza zakres zadań pracowników socjalnych, co wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 8 - 9.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru

Kontrakt socjalny

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie w informacji dla zespołu kontrolującego wskazał, że w 2022 r. zawarł łącznie 2 kontrakty socjalne - „Część I A i II A”, która określa sposób współpracy z osobą/rodziną w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej. Natomiast podczas analizy przedkontrolnej ustalono, że w sprawozdaniu rocznym 2022 r. nie wykazano kontraktów socjalnych. Poinstruowano Kierownika Ośrodka o konieczności rzetelnego sporządzania sprawozdawczości przekazywanej do Wojewody Zachodniopomorskiego za pośrednictwem CAS.

Sprawdzono dokumentację jednej osoby, z którą podpisano kontrakt socjalny. Ustalono, że cel główny oraz cele szczegółowe były spójne i prawidłowo sformułowane. Podejmowane działania były adekwatne do założonych celów i miały określony termin realizacji. Oceny realizacji kontraktu dokonano w terminie wskazanym w jego treści.

Ustalono, że wykorzystanie narzędzia pracy socjalnej jakim jest kontrakt socjalny było znikome. Podczas rozmowy z osobą zastępującą Kierownika Ośrodka uzyskano informację, że mała ilość zawartych kontraktów socjalnych wynika z tego, że klientami Ośrodka są w większości osoby niepełnosprawne i długotrwale chore, co również jest odzwierciedlone w sprawozdaniu rocznym za 2022 r. Jednocześnie ustalono, że niskie wykorzystanie kontraktu socjalnego mogło mieć związek z brakiem wymaganej liczby pracowników i angażowaniem pracowników w zadania należące do Urzędu Gminy w Starym Czarnowie (np. roznoszenie nowych umów o dostarczenie wody), co wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 9. Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Współpraca z zakładami karnymi

W zakresie współpracy z zakładami karnymi, osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że cyt.: „Niezwłocznie po zgłoszeniu się do Ośrodka sprawdzana jest sytuacja klienta i proponowane formy wsparcia adekwatne do aktualnych potrzeb (m.in. środki finansowe, rzeczowe, pomoc psychologiczna, prawna, terapie uzależnień, pomoc w odnalezieniu się na rynku pracy).”

Osoba zastępująca Kierownika Ośrodka poinformowała, że w kontrolowanym okresie, o pomoc zwróciły się 3 osoby po opuszczeniu zakładu karnego.

Ww. osobom wypłacono zasiłki okresowe, celowe na zakup żywności z Programu „Posiłek w szkole i w domu” na okres 2 miesięcy. Zaproponowano również wsparcie psychologiczne, prawne oraz pomoc w zatrudnieniu, jednak klienci odmówili skorzystania z ww. form wsparcia.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Z uzyskanych informacji wynika, że w kontrolowanym okresie Ośrodek współpracował z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, takimi jak Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Staroczarnowskiej, Koło Emerytów i Rencistów, Straż Pożarna oraz Gminny Klub Sportowy w Kołbaczu. Ww. organizacje współpracowały z Ośrodkiem w ramach wydarzeń „Bawimy się na

trzeźwo”, gdzie uczestnicy prezentowali swoje umiejętności kulinarne i sportowe, a strażacy uatrakcyjniali imprezę pokazami strażackimi.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru

W kontrolowanym okresie Ośrodek wydawał skierowania do pomocy w ramach POPŻ, który wspiera osoby i rodziny podlegające deprywacji materialnej, która polega na braku możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych. Pomoc żywnościowa jest dostarczana w formie paczek lub posiłku.

W kontrolowanym okresie, w celu realizacji Programu, Ośrodek współpracował z Bankiem Żywności im. Jacka Kuronia w Szczecinie. W związku z realizacją Programu pracownicy socjalni Ośrodka jako organizacji partnerskiej o zasięgu lokalnym, przekazywali artykuły spożywcze mieszkańcom Gminy, w Świetlicy Wiejskiej w Starym Czarnowie.

W 2022 r. wydano 74 skierowań do pomocy w ramach POPŻ - dla 158 osób w rodzinach, a w 2023 r. ww. skierowań wydano 69 - dla 133 osób w rodzinach.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 250 - 254)

Pomoc w formie sprawienia pogrzebu

Zgodnie z art. 17 pkt 15 ustawy o pomocy społecznej sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Natomiast zgodnie z art. 44 u.p.s. Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

W dniu kontroli Gmina miała powołaną uchwałę NR XXXVIII/321/2023 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 27 czerwca 2023 r. w sprawie określenia zasad sprawienia pogrzebu przez Gminę Stare Czarnowo.

(akta kontroli str. 255)

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

Za stwierdzone w niniejszym protokole uchybienia i nieprawidłowości odpowiedzialna jest Pani Elżbieta Adrabińska - Kierownik Ośrodka w okresie od 5 czerwca 1990 r. do 27 lutego 2023 r. oraz w okresie od 1 marca 2023 r. do dnia zakończenia kontroli.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie należy ocenić pozytywnie z uchybieniami.

Uchybienia wynikały z braku odpowiedniej liczby pracowników socjalnych oraz wykonywania dodatkowych obowiązków, wychodzących poza ustawę o pomocy społecznej, przez osoby prowadzące sprawy. Były również skutkiem braku szkoleń w ramach podnoszenia kwalifikacji określonych w art. 119 ust. 2 pkt 6 u.p.s., w szczególności z zakresu ustawy o pomocy społecznej i ustawy Kodeks postępowania administracyjnego. Jak również wynikiem przeoczeń i niewystarczającego nadzoru Kierownika Ośrodka, w okresie objętym kontrolą.

Ostatnia kontrola kompleksowa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie przeprowadzona przez zespół inspektorów Wydziału Spraw Społecznych

Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie odbyła się w dniach 28 - 30 sierpnia 2017 r. Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia kontroli.

Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie. W związku z tym nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Na tym kontrolę zakończono.

Przeprowadzenie kontroli zostało odnotowane w książce kontroli pod nr 7.

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy, co nie stanowi przeszkody do sporządzenia zaleceń pokontrolnych. Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wobec zastrzeżeń.

Protokół sporządzono dnia 31 marca 2025 r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których egzemplarz nr 1 pozostaje w jednostce kontrolowanej.

Miejsce i data podpisania protokołu:

Stare Czarnowo, 14.04.2025 r.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Justyna Borzym

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Kontrolujący:

1. Iwona Szczygiet
Starszy inspektor wojewódzki
w Wydziale zdrowia i Polityki społecznej,
2. Monika Wilczyńska
Inspektor wojewódzki
w Wydziale zdrowia i Polityki społecznej

Klauzula anonimizacji:

Zakres wyłączenia:

informacje mogące bezpośrednio lub w kontekście ujawnić dane osobowe osoby fizycznej.

Podstawa prawna wyłączenia i przetwarzania:

art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej(Dz. U. z 2022r poz. 902 – tekst jednolity), art. 5 ust.1. lit. B oraz art.6 ust.1 lit. C Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r z dnia 27 kwietnia 2016r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych, oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE

Osoba, która dokonała wyłączenia:

Dyrektor/Zastępca Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej

Podmiot, w interesie którego dokonano wyłączenia z jawności:

art. 8 ust. 5 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej: (osoby fizyczne)